

SIOBHAN CURHAM

ROZPRÁVAČKA Z AUSCHWITZU

Ljindeni

Rozprávačka z Auschwitzu

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Siobhan Curham

Rozprávačka z Auschwitzu – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

ROZPRÁVAČKA
z AUSCHWITZU

SIOBHAN CURHAM

ROZPRÁVAČKA
z AUSCHWITZU

Z angličtiny preložila Jarmila Pospěchová

Ljndeni

Siobhan Curham: *The Storyteller of Auschwitz*

Copyright © Siobhan Curham, 2023

First published in Great Britain in 2023 by Storyfire Ltd trading as Bookouture.

Translation © Jarmila Pospěchová, 2025

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2025

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Vytažovanie textu a dát z tejto publikácie v zmysle čl. 4 smernice 2019/790 EÚ je zakázané.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-4879-7

ISBN e-knihy 978-80-566-4905-3 (1. zverejnenie, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-4906-0 (1. zverejnenie, 2025) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-4904-6 (1. zverejnenie, 2025) (ePDF)

*Aj v koncentračnom tábore, áno, aj na takom mieste, musí byť básnik,
niekto, kto v ňom žije a cíti ako básnik, niekto, kto bude šíriť správu
o tom do sveta... Budem mysliacim srdcom týchto barakov.*

Etty Hillesumová

PROLÓG

V každom poriadnom príbehu hlavnú postavu v istej chvíli zrazia na kolená. Ako profesionálna rozprávačka príbehov to viem veľmi dobre – urobila som to svojej postave v každom svojom románe. Ale potom hrdina nájde v sebe netušenú silu, vstane a zabije pomyselného draka. Keď som ležala na prični na tomto Bohom zabudnutom mieste na konci železničnej trate, na samom konci ľudstva a zvonku ku mne doliehali výkriky dozorcov, ktoré som medzičasom znenávidela – *Raus! Schnell!* –, bolo mi jasné, že som sa vo svojom vlastnom životnom príbehu dostala do tohto momentu. Posledný šokujúci zvrát osudu, nové dno, ktoré dosiahla ich krutosť, ma zrazili na kolená, no ja som už nemala silu vstať. Chcela som tam len zostať ležať, až kým sa moja pokožka a kosti nerozpadnú a nerozletia sa ako prach medzi doskami prične na zem. Nezostalo mi už nič, absolútne *nič*. Už som nemala dôvod hľadať kdesi v skrytých hĺbkach mojej duše silu, ktorá tam možno kdesi ešte bola. Ale vtedy...

Keď som to už-úž chcela vzdať, v ušiach mi zazneli Tomaszove slová, ktoré mi povedal dávno predtým: „Keď sa toto všetko skončí, mohla by si celému svetu povedať, čo nám urobili. Mohla by si o tom napísať knihu.“ Keď mi to povedal, vtedy, na začiatku vojny, som nevedela, čo presne to bude znamenať – čo nám urobia, čo urobia

ľuďom, ktorých som milovala. No teraz vo mne čosi začalo tlieť. Iskra hnevu voči všetkej tej nespravodlivosti. Prečo by mali uniknúť spravodlivosti?

V diaľke som začula detský plač a okamžite som sa preniesla do tej strašnej chvíle, keď sa celý môj svet zrútil a bolestne som dopadla na kolená. Prečo by sa však môj príbeh mal skončiť takto? Nemci už priveľa príbehov ukončili priskoro. Zišlo mi na um ešte niečo: môže človek skutočne zomrieť, ak jeho príbeh žije ďalej? Telo možno áno, no duch sa preniesie do rozprávania ľudí a ožije zakaždým, keď niekto bude rozprávať jeho príbeh.

Cítila som, ako vo mne rastie chladné odhodlanie. Keby som prežila, aby som mohla vyrozprávať tento príbeh, nielenže by som dala celému svetu vedieť, čo nám tie beštie urobili, ale mohla by som aj oživiť ľudí, ktorých som tak veľmi milovala. Ich múdrosť, vzájomné prepojenia, túžby a láska by žili ďalej. Pozrela som sa na svoje krehké telo, vystupujúce kosti a pokožku tenkú ako papier, dohryzenú od vši. A vo chvíli absolútnej jasnozrivosti som si uvedomila, že nechcem, aby sa môj príbeh skončil tu. Musím prežiť. Musím vyrozprávať svetu náš príbeh, aby mohol žiť ďalej. Musím sa podeliť o nádherné dary, ktoré mi dali, aby z nich mohli čerpať aj ďalší. Zvrátila som tvár od hľadavej bolesti v boku a pomaly si sadla.

OKTÓBER 1940, PARÍŽ

Sotva som prišla do Café de la Paix a zbadala svojho vydavateľa, „nezdolného Antona Janvier“ – tak sa o ňom často vyjadroval *Paris Journal* –, ako skúma jedálny lístok s dôkladnosťou detektíva pátrajúceho po stopách zločinu, hneď som vedela, že niečo nie je v poriadku. Anton bol štamgastom v Café de La Paix väčšinu svojho života; niektoré dni tam dokonca zvykol raňajkovať, obedovať aj večerať. Poznal menu ako vlastnú dlaň a nikdy si ho nemusel pred objednávaním čítať.

Ďalšími náznakmi, že sa niečo deje, boli tmavé kruhy pod jeho očami a vlasy, zvyčajne uhladené dozadu, ktoré mu teraz v sivých pramienkoch strapatil vietor. Keď sme sa s Antonom dohodli na obede v Café de la Paix, zvyčajne som ho našla sedieť pri jeho obľúbenom stole pred reštauráciou s napoly vypitou fľašou *beaujolais*, ako si cez námestie vychutnáva výhľad na Operu. Pozrela som cez Place de l'Opéra a striaslo ma pri pohľade na pochodujúcich nemeckých vojakov. Vyleštené čizmy sa im leskli v bledozlatom jesennom slnku. Bolo vôbec prekvapujúce, že Anton mal zhrbené plecia a zamračené čelo? Odkedy nacisti v júni obsadili naše milované mesto, každému Parížanovi pribudla minimálne jedna vráska. Antonova nervozita

možno nemala so mnou nič spoločné. Kiežby... A keby aj áno, mala som v zálohe plán B. A bol to skvelý plán!

Nadýchla som sa, uhladila si čerstvo natočené vlasy a nasadila výraz spurného optimizmu, aspoň som v to dúfala.

„Dobrý deň, drahý priateľ!“ Podišla som k stolu a zvitála sa s ním naším obvyklým pozdravom.

Anton odložil jedálny lístok a postavil sa, aby ma privítal, no na sekundu sa zamračil ešte viac, až potom sa silene usmial. „Claudette!“ zvolal a pobožkal ma na obe líca.

Začala som sa naozaj báť. Už roky ma neoslovil celým menom. Odkedy sa môj debutový román *Auréline dobrodružstvá* stal bestsellerom, stali sme sa s Antonom dobrými priateľmi a oslovoval ma mojou prezývkou z detstva – Etty. To bolo pred siedmimi rokmi. Odvtedy mi o Aurélie vyšli ďalšie štyri romány, jeden úspešnejší ako druhý. Francúzske čitateľky si zamilovali moju nebojácnu hrdinku z tanečnej sály a prežívali s ňou každé dobrodružstvo. To však bolo ešte pred príchodom Nemcov, ktorí určité knihy od určitých autorov dali na čiernu listinu.

„Ako sa máš?“ spýtal sa Anton, keď sme si sadli. Fľaša pred ním bola takmer prázdna.

„Dá sa,“ odpovedala som. „A ty?“

„Mohlo by byť aj lepšie,“ mykol plecami, zamatové sako slivkovomodrej farby mu na nich viselo akosi voľnejšie než inokedy. Aj bonviván ako Anton, ktorý si ešte mohol dovoliť chodiť do reštaurácie, už pocítil následky potravinových prídelov zavedených v septembri. Nemci rozhodli, že my, Francúzi, si môžeme pri stolovaní objednať len jedno predjedlo, jedno hlavné jedlo a jeden kúsok syra.

„Jeden kúsok syra! Nie som žiadna myš, som chlap!“ rozčuľoval sa Anton, keď sa o tom dopyčul, pretože život bez táčnej plnej syrov za obedom a za večerou bol z jeho pohľadu absurdný.

K nášmu stolu pristúpil čašník a Anton si objednal klobáskový *cassoulet*; jeho obľúbené teľacie ragú *blanquette de veau* tiež padlo za obeť okupácii. Ja som si objednala obľúbenú cibuľovú polievku – cibuľu zatiaľ našťastie zo zoznamu nevyškrtli.

„Mám dobré správy,“ spustila som veselo.

„Naozaj?“ Naklonil sa dopredu a stíšil hlas. „Odchádzaš z Paríža?“

„Prosím? Nie!“ Keď Nemci začali pochodovať na Paríž, veľa ľudí utieklo z mesta vrátane môjho suseda Leviho z bytu nado mnou, s ktorým nás spájalo pekné priateľstvo. Prosil ma, aby som šla s ním, ale odmietla som. Tak tvrdo som pracovala, aby som získala svoj byt na ľavom brehu Seiny, nemienila som sa ho vzdať kvôli nikomu – a už vôbec nie kvôli Hitlerovi a jeho kumpánom.

„Aha.“ Anton klesol späť na stoličku a zatváril sa sklamané.

„Dokončila som rukopis piateho dielu. Konečne som prišla na to, čo urobiť s Auréliným otravne vytrvalým prenasledovateľom...“ Odmlčala som sa pre dramatický efekt. „Skončí v kadi plnej lepkavej ovsenej kaše v kuchyni hotela Ritz!“ Dúfala som, že Anton sa nakoniec zasa raz srdečne rozosmeje, no on iba väčšími zosmutnel.

„Aj... aj ja mám nejaké správy,“ zakoktal, vzal fľašu a nalial mi zvyšok vína.

„Áno?“ Stiahlo mi žalúdok. Tváril sa tak vážne, až mi bolo jasné, že tentoraz to nebudú správy, aké som od neho obvykle počúvala – väčšinou o predaji mojich kníh, ktorý prekonal všetky očakávania.

Znova sa naklonil dopredu, opatrne sa poobzeral a šeptom pokračoval: „Ide o tie nové zákony, ktoré vláda schválila, o postavenie židov – *Le Statut des Juifs*.“

Zachvela som sa. Odkedy som sa dopočula o tom prekliatom zákone, ktorý zakazoval židom pracovať v určitých profesiách, dostala som strach. Vari sa len moja nočná mora nepremenila na skutočnosť?

Máš predsa plán B, pripomenul mi vnútorný hlas. Nezabudni na svojho nezlomného ducha, ktorý ťa priviedol až sem – z Marseille do srdca literárneho Paríža. Určite nájdeš spôsob, ako prekabátiť našu vládu plnú zradcov!

„Je mi to veľmi ľúto,“ dodal a sklopil pohľad na stôl. „My... už nemôžeme vydávať tvoje knihy.“

Preglgla som. Keď som s Antonom podpísala zmluvu na svoju prvú knihu, môj život sa od základov zmenil. Stať sa vydávanou spisovateľkou bolo ako dostať kľúče od magického kráľovstva na míle vzdialeného od sveta môjho detstva. A odkedy vyšla moja prvotina, žila som život paralelný so životom svojej literárnej hrdinky Aurélie – ten najkrajší dôkaz toho, ako ozajstný život nachádza inšpiráciu v umení, alebo naopak – už sa to ani nedalo rozlíšiť, naše osudy sa preplietli. Vôbec som si nevedela predstaviť, že by to tak odrazu nemuselo byť. Neprišla by som len o kariéru; vzali by mi to, čím som.

„Je mi to tak ľúto,“ zopakoval. Napokon zdvihol zrak a v hnedých očiach sa mu zaligotali slzy.

„Nič si z toho nerob,“ chlácholila som ho naoko bezstarostne. „Predpokladala som, že by ich hlúpe zákony mohli spôsobiť problémy, tak som vymyslela šikovný plán...“ Odmlčala som sa a v duchu sa modlila, aby s mojím plánom súhlasil. „Odteraz až do porážky Nemcov budem písať pod pseudonymom. Čo povieš na Edith London? Edith ako pocta mojej obľúbenej speváčke, Vrabčiakovi, a London, pretože... no... vždy som túžila ísť do Londýna.“ Nasilu som sa usmiala. „Snívam o popoludňajšom čaji v reštaurácii Fortnum and Mason a ako sa povožím v čiernom taxíku. Nehovoriac o tom, že by som raz chcela počuť pravého Londýnčana povedať: ‚Tak fajn, moja stará vojvodkyňa.‘“ Bolo mi jasné, že iba táram, ale bála som sa prestať, aby Anton náhodou môj nápad neodmietol. „To je nežné oslovenie,“ dodala som, keď som videla jeho nechápavý pohľad.

„Ako prosím?“

„Takto vraj Londýnčania hovoria svojim manželkám.“

„Máš v pláne vydať sa za Londýnčana?“

„To nie! Chcem sa len započúvať do ich reči.“ Začala som sa nervózne hrať s okrajom servítky, lebo tento rozhovor sa nevyvíjal celkom podľa plánu. „Takže, ehm, čo si myslíš o tom nápade s pseudonymom?“

Čakala som na jeho odpoveď a takmer som ani nedýchala. Písať pod iným menom bolo jediné riešenie, ktoré mi napadlo, keď som uvažovala, čo budem robiť, ak predsa len nastane táto chvíľa. No nemala som v zálohe žiadny iný plán, ak by nesúhlasil.

Na moje zdesenie pokrútil hlavou. „Ako by sme vysvetlili, že knihy o Aurélie zrazu píše niekto iný?“

„Mohli by sme sériu pozastaviť, kým sa vojna neskončí,“ odpovedala som a snažila sa nemyslieť na to, koľko práce ma stálo dokončenie rukopisu piateho dielu. Pripúšťala som, že nebude súhlasiť s plánom A, hoci ma to bolelo, toto bol jediný ústupok, ktorý som bola ochotná urobiť. Urobila by som čokoľvek, len aby som mohla ďalej písať. „Môžem napísať niečo celkom nové.“ S nádejou som sa naňho zahľadela. „Prosím?“

„Prepáč, ale je to priveľmi nebezpečné.“ Položil ruky na moje, ktoré ležali na stole. Nechty mal obhryzené až do krvi. „Na písanie teraz musíš zabudnúť, Claudette. Nemôžeš zostať v Paríži. Poznám nejakých ľudí. Pomôžem ti dostať sa do slobodnej zóny.“

Tak to teda nie! Neokupované časti Francúzska síce zatiaľ neboli pod priamou správou nacistov, ale náš nový premiér, maršal Pétain, bol očividne iba Hitlerovou bábkou. Napokon, veď to on stojí za zákonmi namierenými proti francúzskym židom.

„Ale ja nechcem utekať.“ Vytiahla som ruky spod Antonových a poriadne som si odpila z vína. Chutilo kyslo ako ocot a páliło ma v hrdle.

„Bude to len horšie,“ zašepkal. „Prosím, dovoľ mi pomôcť ti.“

„A čo židia, ktorí nemôžu utiecť?“ pozrela som naňho vzdorovito. „Neobrátim sa chrbtom k svojim ľuďom.“ A pritom som do synagógy

nevkročila už celé roky – od toho dňa, keď ma otec naposledy zbil a ja som ušla do Paríža. Odvtedy som robila všetko preto, aby som na svoj pôvod zabudla – nedodržiavala som žiadne tradície ani rituály. No teraz, keď ma začínali prenasledovať pre moje korene, začala vo mne narastať intenzívna túžba po návrate k môjmu ľudu.

Anton kývol na čašníka, aby priniesol ďalšie víno. „Tušil som, že budeš tvrdohlavá.“

„Nejde o tvrdohlavosť, to je...“ odmlčala som sa. Ako by som mu vysvetlila, čo by pre mňa znamenalo utiecť od všetkého, čo som si vybudovala? Anton pochádzal z bohatej rodiny a úspech jeho vydavateľstva mu majetok len znásobil. Nevedel, čo znamená začínať od nuly. Nevedel, aké to je, keď tá neustále prenasleduje strach, že sa raz znova ocitneš na dlažbe. Vtom mi napadla hrozná myšlienka. „Ak neplánuješ vydať piaty diel, budeš chcieť naspäť zálohu?“

Na moju úľavu pokrútil hlavou. „Nie, pravdaže nie.“

Chvalabohu, aspoň to. Našťastie som všetky peniaze nerozhádzala – ak človek pochádza z chudobných pomerov, nikdy ľahkovážne nemíňa.

Chvíľu sme bez slova sedeli, dívala som sa na budovu Opery. Podľa Antona, odborníka na literárne legendy, Oscar Wilde – ktorý veľmi rád sedával v Café de la Paix – vraj raz presne na tejto terase zazrel príznak anjela. Ukázalo sa však, že to bol len odraz jednej zo zlatých sôch, ktoré sa týčili na vrchole honosnej budovy Opery. Wilde vtedy zrejme vypil o pohárik či dva viac absintu, než bolo rozumné. Keď mi Anton rozprával tento príbeh prvýkrát, prišiel mi nesmierne zábavný – a bola som nadšená, že kráčam v stopách takého literárneho veľikána, a ktovie, možno pijem z pohára, ktorý držal v ruke aj on. Teraz ma však pri tejto spomienke striaslo. Bola v tom zvláštna symbolika – akýsi obraz toho, čo sa stalo s týmto úžasným mestom. Nič už nie je také, ako bývalo. Všetko, čo pripomínalo náš starý život, bolo len príznakom.

Čašík prišiel s jedlom a novou fľašou vína. Vzala som lyžicu a poďobala do kúska chleba, ktorý plával navrchu polievky. Na syre sa leskla mastná blana, žalúdok mi stiahol ešte viac.

„Stále tu budem pre teba, ak by si čokoľvek potrebovala,“ pripomenul mi Anton a zastrčil si obrúsok za golier košele.

„Vďaka,“ zamrmlala som a nabrala si z polievky. Možno mi chuť skazila iba moja náhla skleslosť, no polievka nechutila tak bohato a výdatne ako obyčajne. V očiach ma začali páliť slzy.

„Vlastne ani nie som hladná.“ Nato som odstrčila misku. „Asi už pôjdem.“

„Ety, prosím.“ Anton sa na mňa zahľadel prosebným pohľadom.

„Je odporná,“ odvetila som ticho. „A určite v nej nie je hovädzí vývar.“

Zmätene sa na mňa zadíval, a mnou spod prvotnej hmly šoku začal zmietat' hnev. To ma pozval na obed preto, aby mi oznámil takúto správu? Táto kaviareň, kde som prežila toľko šťastných chvíľ, bude pre mňa odteraz navždy symbolom miesta, kde sa zrútili moje nádeje a sny. Mal ma radšej zavolať do kancelárie – ibažeby... Možno nechcel, aby niekto videl, že mu do vydavateľstva vstupuje židovka. Okamžite sa mi v mysli vybavili slová z plagátov, ktoré sa po Paríži šírili ako plesseň: *Žid je náš nepriateľ*.

„Je to nechutné,“ vyštekla som a postavila sa.

„Ety.“ Tiež vstal a sňal si servítku z goliera. „Neviem, čo povedať.“

Pozrela som sa ponad stôl na svojho starého priateľa, mentora, jediného človeka, ktorému som verila natol'ko, že som mu s dôverou vložila do rúk svoju spisovateľskú kariéru.

„Bez hovädzieho vývaru to nie je ono,“ vysúkala som horko-ťažko zo seba, potom som sa otočila a ušla, zatiaľ čo mi po líkach stekali slzy.

OKTÓBER 1940, PARÍŽ

Ledva som sa dovliekla domov. Môj byt na nábreží s dlhými okenicami a vysokými stropmi bol prvým miestom v mojom živote, kde som sa naozaj cítila ako doma. Rovnako ako Café de la Paix, aj môj byt bol ako múzeum starostlivo uchovávaných spomienok – kamkoľvek som sa pozrela, všade mi niečo pripomínalo úžasné rozhovory, večierky plné smiechu a vášnivé stretnutia. Za päť rokov, odkedy som v ňom bývala, som ho premenila na domov, o akom som snívala ako dieťa – plný kníh, zaujímavých artefaktov a starožitností, s rádiom v každej miestnosti, aby ma všade sprevádzala hudba a mohla som si hocikedy zatancovať. No tento byt bol pre mňa predovšetkým bezpečným prístavom pred svetom – dokonalý protiklad k domu hrôzy, v ktorom som vyrastala.

Keď som vystupovala po širokom kamennom schodisku na druhé poschodie, cítila som, ako sa ma zmocňuje strach. Budem si môcť dovoliť zostať tu bez ďalšej zmluvy s vydavateľom? Posledná záloha od Antona mi už nadhlo nevystačí, aj keď som bola zvyknutá šetriť. Vošla som do bytu a zamierila rovno do obývačky, na svoje obľúbené miestečko na premýšľanie – na sedadlo v okennom výklenku s výhľadom na rieku. Sadla som si a objala jeden z hodvábnych vankúšov. Urobil môj sused Levi dobre, keď odišiel z Paríža? Och, ako mi len

chýbal tlmený zvuk jeho krokov na plafone! Ako mi chýbal jemný cinkot jeho klavíra, ktorý sa niesol vánkom cez otvorené okno!

Zadávala som sa späť do obývačky a na okamih som opäť počula duchov minulosti: ozvenu rozhovorov, smiechu a hudby z večierkov. Pohľadom som zabľúdila k písaciemu stroju, ktorý stál na stole pri druhom okne. Vedľa neho ležal úhladne položený rukopis piatej knihy o Aurélie. Keď som si spomenula na všetku prácu, ktorú som vložila do tých strán – všetko to vymýšľanie príbehu, prepisovanie a snahu vytvoriť postavu jej novej lásky, tak trochu darebáka, no stále neodolateľného sympatáka –, začalo ma zaplavovať zúfalstvo.

Podišla som k rukopisu, vzala ho, rýchlo začala obracať stránky a s obrovským smútkom hľadela na tisíce slov napísané s toľkou starostlivosťou. Ako dieťa ma nesmierne fascinovalo, že vhodne usporiadané písmená môžu vytvárať celkom nové svety. Ale teraz mi moje vlastné slová pripadali ako bezvýznamné značky a háky-báky, ktoré si už nikdy nikto neprečíta.

Ticho zrazu prerušil akýsi rozruch a zdola sa ozvali mužské hlasy. Krv v žilách mi stuhla pri ostrom zvuku krokov, ktorý som už poznala – po schodoch dupali tvrdé podrážky vojenských čízem. Nemeckí vojaci. Prišli vari po mňa? Prišli mi oznámiť, že už vôbec nemôžem písať, lebo som sa previnila tým, že som sa narodila ako židovka?

No kroky nezastali pri mojich dverách – pokračovali nahor, na najvyššie poschodie. Strhla som sa pri hlasnom buchnutí nad sebou a potom sa po Leviho byte začali pohybovať ťažké kroky. *Čo asi môžu uňho robiť?* húpala som, pozerajúc na strop. Po chvíli sa ozval popevok akejsi nemeckej pesničky – to sa vojaci vracali dolu schodmi.

Pristúpila som k stene pri okne a opatrne vykukla von. Pri našom dome stál vojenský nákladiak a jeden z vojakov práve nakladal na korbu Leviho obraz. V hrdle mi navrela hrča. Leviho zbierka umenia bola jeho pýchou i radosťou. Keď ma prvýkrát pozval k sebe na pohárik, ukazoval mi svoje obrazy s takou nehou, akoby mi predstavoval vlastné deti. „Nikdy som sa neoženil,“ povedal mi, usrkávajúc si

z *kiru royal*. „Mojou jedinou skutočnou láskou je môj klavír.“ Potom ma pobavil príbehmi zo svojho života koncertného pianistu, ako precestoval svet na turné a v každom meste si kúpil nejaké vzácne umelecké dielo. Tieto príbehy ma fascinovali ešte viac než samotné obrazy – najmä príbeh o tom, ako vymenil súkromný klavírny koncert za Rembrandta. A teraz si tí nacistickí bastardi jednoducho zobrali, čo sa im zachcelo, bez štipky rešpektu. Strhla som sa, keď nemecký vojak hodil na nákladiak ďalší obraz a bolo mu úplne jedno, že to môže byť dielo nejakého majstra.

Lenže Nemcom očividne nešlo iba o Leviho obrazy. Počas nasledujúcich hodín som sa bezmocne prizerala, ako plnia nákladiak všetkými jeho vecami – nahádzali tam dokonca aj jeho posteľnú bielizeň a panvice. Keď som však videla, ako na korbu bezcitne hodili jeho milované hojdacie kreslo, takmer ma to zlomilo a len-len že som sa nerozbehla dolu a nevrhla sa na nich. Toto nebolo obyčajné zlodejstvo z chamtivosti – snažili sa vymazať všetky stopy, že Levi vôbec niekedy existoval.

Keď sa nákladiak konečne pohol preč, rozhliadla som sa po obývačke a pohľad mi padol na moje vlastné veci. Rovnako ako Leviho obrazy, aj každý predmet v tejto miestnosti mal svoj príbeh. Ošarpaná busta Mozarta s jedným uchom, ktorej sa mi ulútostilo na blšom trhu, starožitný šijací stroj, ktorý som používala ako vešiak na náhrdelníky, gramofón, okolo ktorého sa točilo toľko večierkov, moje obľúbené rádio v štýle art deco z dvadsiatych rokov. A potom mi zrak padol na bábiku Aurélie, vyfintenú v červenom tanečnom kostýme s flitrami, stojacu na rímse kozuba s roztvoreným náručím. Bol to darček od Antona, keď sa môj tretí román o Aurélie stal okamžitým bestsellerom. Doteraz bola táto bábika veselou pripomienkou mojich úspechov, no jej namaľovaný úsmev mi teraz pripadal ako výsmech a symbolizoval všetko, o čo ma pripravili.

Zachvátila ma slepá zúrivosť. Priskočila som k rímse, schmatla bábiku, zbehla po schodoch a vybehla von.